

4

ALPHABETUM VETERUM ETRUSCORUM

E T

NONNULLA EORUMDEM
MONUMENTA.

ROMAE MDCCCLXXI
Typis Sac. Congregationis de Propag. Fide.

Praesidum Facultate.

CLEMENTI . XIII. P. O. M

BONO . CHRISTIANAE

AC . LITTERARIAE . REIPVB. NATO

FUNDATORI . PVBLICAE . SECVRITATIS

IVSTITIAE . AEQVITATISQUE . RECTORI

CVIVS . STVDIVM . IN . ERVDITIONEM

ET . ANTIQVA . MONVMENTA

CETEROS . AD . IMITATIONEM . EXEMPL. EXCITAT

ALPHABETVM . VETERVM . ETRVSCORVM

OMNIBVS . FORMIS . TYPOGRAPHICIS . INSTRVCTVM

QVOD

STEPHANVS . BORGIA

A . SECRETIS . S. CONG. DE . PROP. FIDE

CIMELIIS . TYPOGRAPHIAE . EIVSDEM . CONGREGAT

SVA . IMPENSA . ADDENDVM

PRELOQUE . CVDENDVM . CVRAVIT

BEATISSIMO . AC . FELICISSIMO . PRINCIPI

PIETATIS . SVAE . ERGA . EVM . TESTIFICANDAE . GRATIA

ET . NOMINIS . EIVS . IN . PERPETVVM . CELEBRANDI

LIBENS . MERITO . DD

L E C T O R I
E R U D I T O

JOHANNES CHRISTOPHORUS AMADUTIUS

Praeses Typographiae Sacrae Congregationis
de Propaganda Fide.

Nemo nobis temeratae Religionis dicam
impingat, si Etruscarum Litterarum
Alphabetum excusum typis Sacrae
Congregationis de Propaganda Fide in
lucem nunc proferri a nobis videat, cum ipsum
nihil ad Christiani nominis incrementum, quod
heic unice conquiritur, & ad quod nostra omnia
ordinantur, pertineat, nullaque eidem, nisi Ethni-
corum, quae impia sunt, sacra fuerint concredita.
Siquidem nihil aliud nobis praestare nunc mens
fuit, quam ceteris exoticarum Linguarum Alpha-
betis, quae in hac Typographia, tamquam in
instructissimo huiusmodi Cimeliorum Armamenta-
rio, adservantur, hoc ipsum superaddere, quo eo-
rumdem Alphabetorum series plenius, insignius
que excresceret. Quamquam si eruditissimum Vi-
rum, & de Tyrhenorum idiomate, ac monumen-
tis optime meritum Iohannem Baptistam Passerium
Pisaurensem audiamus, haud oppido rufugienda
a nobis videatur ipsa vetus Tuscorum θονοεία,
cum ex eius sententia (1) inter Tuscorum μυστέρια

A 3

vera

(1) Vid. Dissert. de Arcana Etruscorum Philoso-
phia To. II. Pict. urar. Etruscorum in Vasculis.

vera Dei Cognitio, revelata Religio, divina hominis creatio, naturae lapsae conditio, eiusque detrimenta, Angelorum bonorum famulatus, pratorum supplicium, animae immortalitas, aeternarum poenarum locus, leviorum criminum punitio, ceteraque Christianae Religionis placita non obscure deprehendantur. Haec omnia quidem etiam animo obversarunt Praefuli Clarissimo, eidemque probitate, eruditione, sapientia, editisque bonae frugis operibus spectatissimo Stephano Borgiae a Secretis Sacrae Congregationis de Propaganda Fide, cum Etruscarum Litterarum chalybeas formas, aeneas matrices, & plumbeos typos, qui privatis manibus detinebantur, comparare curavit, atque haec omnia Typographiae nostrae pro sui munificentia, ac liberalitate donata voluit; quo etiam fieri animadvertisit, perpetuo haec ipsa ad litterarum, eruditionis, quin & Religionis ipsius, cui etiam profani studia non raro suspetias veniunt, ornamentum, atque praesidium duratura, quae sane citra hanc curam fortasse brevi dispersa, atque neglecta rubigo immerito absumpsisset. His addi, obtinuisse iampridem Typographiam nostram nonnullas Etruscorum characterum ligneas formas praesertim ex Albangia, Gruterio, & ex Eugubinis Tabulis petitas, quae etiamnum supersunt, sed quae tamen a nobilitate, praestantia, ac diligentia earum, quas modo ex Cl. Praefulis munere obtinuit, quam longissime absint.

II. Verumtamen etiam ad hoc pellicere ipsum visa est pietas in Cl. Virum sibi necessitudine,

dum

dum vixit, coniunctum, Antonium Franciscum Gorium Florentinum, qui totam hanc Etruscarum Litterarum supellestilem ab immortali Philippo Bonarotio iamdiu paratam obtinuerat, eamque ad sua dein opera scite exornanda pro dignitate adhibuerat. Tum ipse etiam amor in Patriam, ac in ceteras Pontificiae Ditionis Civitates misericum, quo incenditur, Studium stimulos addidit; siquidem satis nota sunt Numismata Etruscis litteris IOOAVJV Velathri inextincta, quae primum edidit Cl. Praesul Raphael Fabrettius Urbinas (1), quaeque sane ad Velitras in Volscis amplissimi Donatoris Patriam referre nihil vetat; quod sane iampridem etiam laudatus Gorius (2), tum Cl. Marchio Scipio Maffeius Veronensis (3), ac doctissimus Ianus Plancus Atrimensis CLEMENTIS XIII. P. O. M. Archiater extra ordinem (4) existimarent. Siquidem novum non est, Etruscorum ritus, ac litteras in Campania etiam obtinuisse, cum Campanos Tuscorum partem fuisse, laudatus etiam Passerius (5) contentat, ut proinde Vasa omnia, quae in Campania deteguntur [quid & de ceteris Monumentis idem

A 4 vetat

(1) *Inscript. Domest. Cap. VII. n. 377.*, & 378. p. 528.

(2) *Mus. Etrusc. Tom. I. pag. 427.*

(3) *Osservazioni Letterar. Tom. IV. pag. 35.*

(4) *Vid. Epistolam in Ephemeridib. Florent. Cl. Job. Lamii anni 1751.*

(5) *Vid. Vindic. Etrusc. Tom. I. Pittur. Etrusc. in Vascul. pag. XXV., & XXVI.*

vetat afferere?] inter Etrusca adnumerare non dubitet, ac longe Romanae magnitudinis tempora excedere eadem quoque propugnet. Ceterum ipse Passerius (1), tum etiam Cl. Praesul Marius Guarnaccius Volaterranus (2), qui Numismata haec magna copia collegit, aeneisque Tabulis insculpsit, ad Volaterranam Civitatem speculare eadem maluerunt, nudis dumtaxat coniecturis adiuvantibus, ac ipsis quinetiam vocis IOORAJEV Velathri elementis repugnantibus, quorum plura Velitris respondere, quam Volaterrae, nemo negaverit. Ceterum ut quid Velitris rependeret Guarnaccius ob tot adempta Numismata, eidem Urbi alia adiudicavit Graeca prorsus, atque hac signata Epigraphe: ΤΕΛΗΤΩΝ (3), in quibus dispeream, si Veliternos indicari censeam, non autem ignotos alios potius Magnae Graeciae Populos.

III. Insuper vero ceterae etiam Pontificiae, Ditionis Civitates & Etruscis Litteris signata Numismata, & Etrusca alia Monumenta iisdem commendata characteribus adhuc ostendunt, ut Tyrrhenici Alphabeti curam gerere etiam e re nostra sit.

(1) *Dissert. de Re Nummaria Etruscorum. Cap. VIII.* pag. 181. in *Paralipomen. ad Etrur. Regal. Dempsteri.* Lucae 1767.

(2) *Origini Italiche &c. di Monsig. Mario Guarnacci;* Lucca 1767. Tom. II. Libro VI. Cap. IV. pag. 280., & seqq. Tab. XX., XXI., & XXII.

(3) *Loc. cit. pag. 275. Tab. XIX. n. 2., 3., 4., & 5.*

sit. *Vetus* namque, & *nobilis Tudertina Civitas* in *Umbria* *huiusmodi Numismatibus* appri-
me abundant, quae nomen $\Delta\varphi\vartheta\tau\vartheta\tau$ Tuter ϵ Etruscis expressum elementis praeserunt, quae-
que *Fabrettius* ipse (1), *Passerius* (2), & *Guarnaccius* (3) ediderunt. *Sua Numismata Etruscia*
loquentia habuit & *Nuceria*, si *Thomam Dem-
psterium* (4), & *Ant. Franc. Gorium* (5), tum
& *Guarnaccium* (6) audiamus, in quibus & com-
pendiose $\text{N}V\text{V}$, nempe $\text{N}V\text{V}k\text{t}r\text{ia}$, & $\text{M}V\text{N}I\Delta\text{K}\text{V}N$
Nufkrinum legitur, et si *Passerius* (7) *Numisma*
decurtata *Epigraphe* *instructum* ad *Populoniam*
pertinere *suscipetur*. *Perusiae* *insuper sua adsci-
vit Numismata Maffeius* (8), in quibus eiusdem
nominis *vestigium* *invenire* sit in *mutilis litte-
ris* $\text{V}\Delta\text{A}$ ERV ; *quamquam de eodem Numi-
smate addubit* *Guarnaccius* (9), ut & de altero
Sellariano addubit *Passerius* (10). *Etruscia*
quoque *inscripta Numismata* fuerunt olim *Eugu-
bio*, in quibus $\text{I}N\text{C}V\text{K}I$ *Ikuvini* *legendum*
venit, quaeque eruditissimus *Philippus Bonarow-
tius*,

(1) *Loc. cit. num. 376. pag. 528.*

(2) *Vid. Dissert. de Re Nummar. Etrusc. loc. cit.*

(3) *Vid. loc. cit. pag. 268. Tab. XVIII. n. 1. ad 9.*

(4) *Etrur. Regal. Tab. LXI. num. 1.*

(5) *Mus. Etrusc. Tom. II. pag. 423. Tab. CXCVII.*

(6) *Loc. cit. pag. 243. & seqq. Tab. XIV.*

(7) *Loc. cit. pag. 175.*

(8) *Offervaz. Letter. Tom. V. pag. 307. Tab. IV.*

(9) *Loc. cit. pag. 251.*

(10) *Loc. cit. pag. 187. Tab. V. num. 12.*

tius (1), & Vir Cl. Hannibil Oliverius Pisauensis (2), tum etiam laudatus Passerius (3), & Guarnaccius (4) ediderunt. Pisauro quinetiam Numismata tribuuntur, in quibus Etruscis litteris signatur 211 Pis, quae post Goltzium, & Augustinum (5) ediderunt Spanhemius (6), Gorius (7), Oliverius (8), ac omnium postremus Guarnaccius (9). Ravennae praeterea Numismata adscripsit Oliverius (10), & Guarnaccius (11), quae ab Arrigonio (12) proferuntur, & in quibus Etruscis characteribus exstat Epigraphe VΞΑΔ Raev, quae quidem pro ΞΩΔ Rave sit, ob commutationis E in V apud Etruscos facilitatem; quod si haud improbetur, iam Hebraicae origini, quam

(1) *Ad Monumenta Etrusca Operi Dempsteriano addita Explicationes, & Coniecturae Phil. Bonarotae; Florentiae ex Typogr. Michael. Nestenus Tab. LIX. num. 4.*

(2) Spiegazione di alcuni Monumenti degli antichi Pelasgi &c. In Pesaro 1735., e nel Tom. II. de' Saggi di Differ. Accademiche di Cortona.

(3) Loc. cit. pag. 179. Tab. IV. num. 2., & 3.

(4) Loc. cit. pag. 231. Tab. XL. num. 2., & 3.

(5) Dialog. V. pag. 174.

(6) *De Usu, & praeſt. Numis. Dissert. v. §. 7.*

(7) *Difesa dell' Alfabeto degli Antichi Toscani.*

(8) *Dissertaz. della Fondazione di Pesaro pag. 25.*

(9) Loc. cit. Tab. XV. num. 3., & 4.

(10) *Cit. Dissert. pag. 45.*

(11) Loc. cit. pag. 259.

(12) *Num. antiquiss. Tab. XVII. num. 67.*

quam ó māvu Alexius Symmachus Mazochius (1) Ravennati Urbì attribuit, dum illius nomen a רָבֵה Raveh מְפֹרְטָר irriguum, quod nempe in lacunis olim sita esset, derivavit, aliqua saltem accedere auctoritas videbitur. Tandem Etruscorum Numismatum in Ditione Pontificia agmen claudet, quod Ariminensi Civitati tribuit Guar- naccius (2), quodque in Museo Cl. Iani Planci Ari- mini adseratur, cum ex litteris AR simul jun- ctis sive Graecis, sive etiam Etruscis, quibus R Latinum quoque convenit, ut utriusque fert opi- nio, Ariminum non aegre se prodat.

iv. Praeter Numismata alia etiam sunt Etru- sca Monumenta, quae adservantur, quaeque etiam persaepe eruuntur in ipsis Ditionis Pontificiae lo- cis quampluribus. Quid enim celebrius, ut a po- tioribus initium facamus, Eugubinis aeneis Ta- bulis, quae septem numero habentur, & quarum quinque duplii latere scriptae sunt, reliquae duae uno dumtaxat, ut omnes simul XII. pagi- nas constituant? Earum siquidem partem aliquam Etruscis exaratam litteris edidit omnium primus Henricus Smetius (3), tum Linus Gruterius (4),

ac

(1) *Dissertaz. sull' origine degli antichi Tirreni*, Diatriba III. pag. 34. Tom. III. de' Saggi di Dissertaz. Accademiche di Cortona.

(2) *Loc. cit. pag. 260. Tab. XVI. num. 8.*

(3) *Inscr. antiqu. anni 1588.*

(4) *Inscr. antiqu. pag. CXLII., & seqq.*

ac dein [ut plures alios superioris saeculi Scriptores praetereamus] communibus elementis expressam, & explanatione donatam partem eamdem denuo vulgavit *Vir Cl. Ludovicus Bourguetius* (1), & laudatus *Oliverius* (2); quemadmodum integras, & Etruscc loquentes singulas has Tabulas protulerat *Dempsterius* (3), & post eum iterum etiam edidit *Passerius* (4), at ea tamen varietate ordinis, ut quae nempe prima est *Passerio*, vi. a tergo *Dempsterio* sit, ut de ceteris nunc fileamus. Tandem & alteram ex Tabulis hisce vulgaverat *Gorius* (5) Etrusce exaratam, quae apud *Dempsterium* secunda est, xi. apud *Passerium*. Magni quin etiam facienda venit bilin-
guis *Inscriptio*, Latina nimirum, & Etrusca, *Pisauri* in Porticu Publici Palatii existens, & ab *Olive-
rio* (6) edita, quam & nos proferemus inferius. Nota est insuper *Inscriptio Etrusca*, quae in prospe-
ctu Cryptae sepulcralis apud antiquam Falarim, quae nunc Civitas Castellana dicitur, legenda occurrit, quamqne *Bonarotius* (7) publica luce donavit:

Tum

(1) *Bibliothèque Italique, ou Histoire Letteraire de l'Italie &c. a Geneve 1728. Tom. III. Art. VIII.*

(2) *Cit. Opere: Spiegaz. di alcuni Monum. &c.*

(3) *Etrur. Regal. Tom. I. pag. 91.*

(4) *Paralipom. ad Etr. Regal. Dempsterii ad calem.*

(5) *Mus. Etrusc. Vol. I. post Prolegomen. ad eam. Tabulam pag. LV.*

(6) *Marmor. Pisauren. pag. 11. num. xxvii.*

(7) *Loc. cit. Tab. LXXXII. num. I.*

Tum laudatus Auctor inter loca Etruriae, in quibus Etruscae Inscriptiones reperiuntur (1), enumerat Cornetum, Perusiam, Plebis Civitatem, Sutrium, Viterbium, ut nunc praeteream sepultra Etruscorum apud Perusinos, Iguinos, & Tarquinenses a Passerio illustrata apud Gorium (2), de quorum uno inferius sermo recurret, ceteraque Tuderti, & Corneti Monumenta, quae in singulis fere Etruscorum Monumentorum Volumibus, quae hic usque prodierunt, occurunt. Quid si etiam Passerio (3), & Guarnaccio (4) assentiamur, Arimnum Tuscorum Regem, de quo Pausanias (5), tum Arimniae Gentis, cuius in hac Cortonensi Inscriptione mentio est:

RAVNTV . ARMNI . VII . LXXV

Rantis Arimni, qui vixit annis LXXV.,

tum & Ariminensis Civitatis originem primam exstitisse? Verum haec habemus.

v. Habet interea caussas, Erudite Lector, ob quas Etruscorum Alphabetum Cimelii, typisque nostris commendare voluerimus. Nunc id reliquum est, ut de Alphabeto ipso aliqua proloquamur. Posteaquam detectae, & in apricum pro-

(1) Loc. cit. §. XLIV. pag. 93., & seqq.

(2) Mus. Etrusc. Tom. III. pag. 99.

(3) Cit. Paralipom. &c. de Nominib., Praenomini-
nib., Cognominib., & Metronymicis Etruscor. p. 218.

(4) Loc. cit. pag. 262.

(5) Eliacon. I.

prolatae sunt celebres Iguinorum Tabulae, insignia
nempe illa Ritualia Monumenta, seu Divum pre-
ces, & Litaniae, quod contigit anno ~~ccccccc~~ccccXLIV.,
plures Scriptores, quorum aliquos supra laudavimus, in id deinde suam ipsorum curam collocarunt,
ut aliquid siltet de litteris, quibus eadem Ta-
bulae scriptae sunt, statuerent. Quare pluria di-
versis temporibus Etruscarum Litterarum, qui-
bus scilicet Iguina Monumenta instracta sunt, Al-
phabeta concinnari coeperunt, quae duplice Ta-
bula, veluti uno obtutu, a Cl. Viro Antonio Fran-
cisco Gorio (1) expressa sunt, ut videre est in
Praefatione ad eius Alphabeti defensionem, quam
Florentiae anno ~~ccccccc~~ccccXLII. publici juris fecit,
& cuius inferius etiam a nobis mentio fiet.
Horum Alphabetorum primas ducunt duo Alphabeta,
quae omnium primus edidit Theseus Am-
brosius anno ~~ccccccc~~ccccXXXIX., quibus succedit ter-
tium a Petro Francisco Gambullario cusum anno
~~ccccccc~~ccccXLIX, tum quartum a Sancte Marmocchinio
Ord. Praedic. vulgatum anno ~~ccccccc~~ccccL., deinde quin-
tum a Paullo Merula proditum anno ~~ccccccc~~ccccCV.,
ac dein a Gruterio etiam adscitum, & denuo
editum; quod sexto loco subsequitur aliud a Ga-
briele Gabrielio Eugubino propositum; hinc se-
ptimum habetur, quod auctorem agnoscit Cosmum
de Rena anni ~~ccccccc~~ccccXC., octavum insuper, quod
est

(1) Cfr. Opere, cui titulus: *Difesa dell'Alfabeto degli antichi Toscani &c.* Tab. IX. num. I., & II. pag. CXXXIX.

est Philippi Bonarotii anni 1515CCXXVI., nonum
praeterea, quod ex Edmundo Chishullio agnoscimus anni 1515CCXXVIII., quodque ex eo dein
rursus protulit anno 1515CCCLIX. in amplissima Ta-
bula Cl. Vir Carolus Mortonius Medicinae Doctor,
et Societatis Regiae Londinensis a Secretis; deci-
mum quinetiam, quod a Ludovico Bourguetio
concinnatum est anno 1515CCXXXII., ac tandem
undecimum, quod Gorii est anni 1515CCXXXVII., et
duodecimum, quod Maffei est anni 1515CCXXXIX.,
quorum utrumque omnium postremum prodiit,
et multis animorum dissentionibus originem pree-
buit. Verum nos de huiusmodi contentionibus
parum solliciti Alphabetum Etruscum nunc exhi-
bemus eo prorsus modo, quo Cl. Gorius primum
edidit in Tomo I. Musei Etrusci inter Prolegome-
na (1), ac denuo iterum proposuit in laudata
ipsius Alphabeti defensione adversus Maffeium (2).
Quamquam nos modo non ita animo comparati-
simus, ut in tanta rerum obscuritate, et incer-
titudine iudicium proferre, aut unius opinionem
alterius sententiae proponere nos posse censemus,
tamen cum Gorio nostro multis in partibus Bo-
narotius (3), magnus ille eruditiois, et doctri-
nae Promuscondus, praeluxerit, tum Gorio Pas-
serius, Oliverius, Plancus, Guarnaccius, Cultel-
linius

(1) Pag. XLVIII.

(2) Tab. II. pag. 33.

(3) Loc. cit. §. xli. pag. 85.

linius, Venutii, ceterique Etruriae Myſtae celeberrimi dein acceſſerint, cumque tandem luculentissima illa aduersus Maffeium Defensa Alphabetum ſuum non modo ſat feliciter, vero ſimiliter que Gorius propugnaverit, verum etiam Maffeiana discriminā, & additamenta ſtrenue excuſerit, & improbaverit, ſatiuſ propterea eſſe duxiſus cum Gorio, aliisque ſtare, quam aliter cum Maffeio ſentire. Etrufcum vero Alphabetum, quod eodem anno 1713 CC XXXVII. edidit Andreas Adamius Vulſiniensis (1), adeo cerebroſum, ac penne monſtroſum eſt, ut inter varia Etrufcarum litterarum Alphabeta, quae collegit Gorius, haud recenſeri meruerit. Ierum nunc nequaquam inſcriabimur, Cl. Monachos Benedictinos Congregatio-
nis Sancti Mauri aliquid nobis ſcrupuli, & diſſi-
cultatis inieciſſe, cum in egregio eorumdem no-
vo Rei Diplomaticae Traſſatu non ſemel (2) Etruf-
cum Alphabetum proponere, ac tueri ipoſos anti-
madvertimus, quod xxv. conſtat litteris, quas
iipoſos (3) ex Dempſterii, Gorii, & Cortonensium
Sociorum exemplaribus, tum potiſſum ex Bour-
guetii ſyſtemate collegiſſe profitentur. Huiusmodi
Alpha-

(1) Storia di Volſeno antica Metropoli della Toscana &c. In Roma 1737. Tom. I. Lib. I. pag. 31.

(2) Nouveau Traité de Diplomatiq[ue] &c. Tom. I. Par. II. Sect. II. Cap. XII. pag. 654. Tab. VII. num. II, & Tom. II. Par. II. Sect. III. Cap. II. §. II. pag. 71.

(3) Ibid. Tom. I. Par. I. Sect. II. Cap. XII. §. V. p. 661.

Alphabetum laudati Monachi, Bourguetium sequi cum Samaritano, Graeco, Arcadico, & Pelasgico pariter comparant, quibus omnibus idem quoque respondere contendunt. Quare Bourguetiano Alphabeto, quod xxiv. litteris constat, ut videre est apud Acta Academiae Etruscae Cortonensis (1), & cui eisdem inhaerere fere religio est, litteram C addiderunt, atque O brevem, ac longum statuerunt, ut & apud Graecos usuvenit. Ceterum cum coniecturis niti eosdem etiam nobis visum fuerit, quarum nonnullas in dubium quoque revocare facile esset, hinc haud a proposito nostro amoveri passi sumus; quamquam tamen nec Gorianum ipsum Alphabetum, cui nos inhabremus, omni exceptione immune esse existimamus, praesertim cum Cl. Virum Reginaldum Sclarium Cortonensem de Etrusco Alphabeto cumulando, perficiendoque laborare intelligamus.

VI Verum nunc de Litteris, scriptione, & Lingua Tyrrhenorum panca addenda erunt, ut Lettori nostrovnius. emortuae, & incognitae iam fere penitus Linguae notio aliqua constet. Quare Alphabetum Gorianum ex xvi. coalescit litteris, quot scilicet Cadmum primum ex Phoenicia in Graeciam attulisse perhibent. Duodecim simplices sunt, scilicet A E I K L M N P R S T V, duplices vero quatuor Ξ Θ Φ Χ, quibus accedit

B

H,

(1) Saggi di Dissert. Accadem. di Cortona Tom. I.
pag. I.

H, aspirata nempe, auxiliaria, ac superaddita littera, quae nisi sola sit, tribus posterioribus duplicitibus comprehenditur. Quamquam vero Goriano Alphabeto omnino adherere nobis propositum sit, tamen variis litterae A formis alteram sic expressam N, ut & litterae R variis item formis alteram hoc modo signatam R nos modo addemus, quarum utraque in Iunonali Sacra Mensa Herculaneum ad calcem adducenda inter Monumenta veterum Etruscorum usurpata reperitur. De littera Q quinetiam, quae in eodem Alphabeto desideratur, aliqua dicemus, monentes nimirum Etruscum elementum Q, quod bis invenitur in Etrusca Columella, de quo Passerius in Dissertatione de Etruscorum funere (1), quoaque raro in aliis monumentis occurrit, adhuc non constare, num referat CH, ut Bourguetius, vel K, ut Gorius censuit, vel; ut aliis visum est, potius ad Φ Graecorum pertineat. Ceterum facile suspicatur Passerius, hinc apud Latinos ortam litteram Q, quae ut formam, ita etiam potestatem retineat. Diphthongi quinetiam AE, & EI praesertim erant Etruscis, quarum prima in E resolvebatur, & in Inscriptione Aeliac habetur, altera vero, ut I pronuntiabatur, & in laudata Iunonali Sacra Mensa Herculaneum occurrit, quae, ut & superior Inscriptio inferius adducta a nobis nunc est. Etrusci

(1) Mus. Etr. Tom. III. pag. 100.

19
sui vero ut plurimum a dextera ad laevam scri-
ptitabant, ut C. Bonarotius (1) praesertim ostendit. Verumtamen Romanis omnia occupantibus,
Etruscorum litterae veterem formam amiserunt,
ut dein non a dextera ad sinistram eorum more,
sed a sinistra ad dexteram more Romano scriptio
fieret. Verumtamen huiusmodi postremae scriptio-
nis exemplum unicum habetur ex Bonarotii fide (2),
quod scilicet exstat in altero ex operculis ollarum
fictilium, quae inter Oppida Podii Bonitii, C.
Castellinae repertae fuerunt; Quamquam dein
plura alia post Bonarotium emerserint, quae apud
Gorium praesertim in Musei Etrusci Voluminibus
videri possunt; quaeque sane inclinantis gentis,
C. Linguae Etruscae signa conscribi debent, ut C.
ipsae Epigraphes Etrusca simul Lingua, C. Latini
characteribus elaboratae idem produnt. Quid
autem de Lingua ipsa Etrusca censendum sit,
utrum scilicet ab Hebraica, ut M. Zochius, an
a Graeca, ut Bourguetius, C. Gorius, vel ab
utriusque, ac vetere Latina simul, ut Passerius
existimavit, derivanda sit, non ego is sum, qui
modo inter tot praeclaros Scriptores in diversa
abeuntes Iudex assideam, aut a me definiri posse
confidam, praesertim cum Maffei, Lamius, alii
que eminētiae naris Viri omnes huiusmodi cona-
tus, tamquam inanes ut plurimum traducendos

B 2 *iudi-*

(1) *Loc. cit.* §. XLII. pag. 90.

(2) *Loc. cit.* §. XLV. pag. 100. Tab. LXXXIV. n.4.

ēudicaverint. Quare opinari unicuique pro sententia sua per nos liceat, quandoquidem Cimme-
riis in tenebris, ubi nil fere lucis affulget, ae-
gre cordatus homo quidquam ventabit, nedum
statuet. Semper ergo incertum summopers erit,
quid Etruscae scriptiones obvolvant, et si eisdem
magnorum Virorum interpretationes acceſſerint.
Ceterum si quid lucis sperandum est, omne id
ex bilinguis Monumentis, Latinis scilicet, &
Etruscis simul iunctis petendum videretur. Com-
mode Passerius censuit duas Eugubinas Tabulas
Latinis exaratas litteris, ac Pelasgico idiomate
conceptas ceteris Etrusco charactere, & sermonc
expositis respondere. Tum etiam Cl. Oliverius (1)
Caii Fatii Haruspicis Inscriptionem Latine, &
Etrusce loquentem unum, idemque pretendere
existimavit, ut Etrusca nimirum Latinae omni-
no respondeat; quamquam hanc ipsam Epigra-
phem Passerius (2) Sacra Deorum Lingua, quae
quidem a vulgari Etrusca, in ceteris nimirum
usurpata Monumentis insigniter differat, concin-
natam velit, quod Dempsterius ipse (3), & Pas-
serius (4) quin etiam de Eugubinis Tabulis cen-
suerunt. Verum ut huius assertionis testimonium,
ac specimen quodammodo Lettor noster in prom-
ptu,

(1) Marmor. Pisauren. pag. 11. n. XXVII.

(2) Lettera I. Roncagliese pag. 367. Tom. XXII.
della Raccolta I. d' Opuscoli del P. Calogerà.

(3) Loc. cit. §. XLVI.

(4) Ibid.

ptu; ac sub oculis habeat, heic nunc ipsam Epigraphem subiicimus Etruscam lineam ob paginæ exiguitatem in duas redigentes:

... TATIVS . L. F. STE. HARVSPE..

FVLGVRIATOR

CA8ATE. V. P. NE+MFI. T. RYPT.

8P8N9AC.

Hanc sic legunt, qui Goriano Alphabeto insilunt,
¶ ipse Oliverius praesertim:

Ca. Fates . Lr. Lr. Netmuis . Trutnut .

Frontac.

Quare Ca. Fates est Oliverio Caius Fatius, cum non T initio mutilae Inscriptionis, sed F haberi existimet, ubi & C. praenomen evanuit. Lr. Lr. eidem significare videtur Lartis Filius, quod Lar Etruscorum in τὸ Lucius a Romanis conversus fuerit. Netmuis respondet Stellatinæ Tribui, in qua Urbinum praesertim Pisauro proximum censemebatur, ut Fabrettius (1) observavit, & cuius nomen, etsi ex Festo Tuscorum redoleat originem, cum nempe Stellatinus Ager in Etruria situs esset, tamen ab Haruspice forte reprobatum est, quod vulgaris esset idiomatis, ut idem Passerius suspicatur (2). Ceterum quoad Etruscā

B 3

vo-

(1) *Inscr. Domest. Cap. ix. pag. 664. D.*

(2) *Ibid. pag. 368.*

vocabuli significationem ; & quoad eius cum Latino rationem Oliverio haeret aqua. Passerius vero aliquid tentavit (1), dum Navis et mon Navale, aliaque Graeca vocabula huius similia cum Netmuis comparavit, ut vox haec etiam Stellatinæ tribui, quam a Graeco verbo στέλλων navel ipse derivat, responderet, cum scilicet alter Stellatinus ager ab eo, qui in Campania erat, diversus, ultra Capenam mare versus protenderetur, & Feroniae Lucum comprehendenderet. Verum quis adeo incerta mergetur? Trutnus vero eidem Oliverio est a trutinor, quasi trutinatores essent Haruspices. Tandem Frontac [non Frqntac, ut legit Bourguetius] a θεούτῳ τόνο petendum putat, committato B in F, ut saepe usuvenit, ut proinde Frontac idem sit, ac Fulgorator, quemadmodum apud Pindarum Iuppiter Dorice αἰολοθεοὺς velocia tonitrua excitans compellatur. Urna quinetiam marmorea Arretii reperta ex Museo Stozziano profertur a Bonarotio (2), & a Gozio (3), quae duplii quoque Inscriptione, Etrusca nimirum, & Latina Instructa est; verum ex sententia Bonarotii (4) nil una cum altera

com-

(1) Lettera VI. Roncagliese pag. 439., & 440.

(2) Loc. cit. Tab. LXXXIII. num. 6.

(3) Difesa dell' Alfabeto Etrusco; Prefaz. pag. CV.

(4) Loc. cit. §. LXV. pag. 101.

commune habet, quandoquidem Latinam Inscriptionem post Etruscam additam Viri fuisse putat, qui cineres suos recondi voluerit, vel cum ossiculis Vxoris, vel Patris, vel alterius consanguinei Etrusci; nam eidem haud vetosimile videtur, Romanum Virum, eiectis Cineribus defuncti Etrusci, suos in eadem Urna, ut sumptui parceret, reponi voluisse, cum id & universa gentium religio, & praecipue Romanorum in mortuorum Manes refugeret. Tum aliud Etruscum, ac aliud Latinam Epigraphem pretendere, patet etiam ex Passerio (1), qui hoc ipsum Monumentum litteris tantum communibus refert, quod tamen ita in prototypo cubat:

23 V 3 A I N V E 3 A V 3 A

A 2 I V A 1 0 9 A 1 C

Q. FOLNIVS. A. F. POM

FVSCVS

Etruscum Epigraphem sic legit Passerius:

Aelye . Fulni . Aelyes

Ciarti . Alifa . ,

ut sensus sit: Aelia Fornii Aeliae Ciartii aeternae memoriae; Alifa enim eidem est ab a, & λνω, id est non obliviscor. Quare nihil

B 4

utri-

(1) Lettera VI. Roncagliese num. 71. pag. 430.

utrique commune praeter Folniae gentis nomen, ad quam sepulcrum pertinuit. Verum si Bourguetius (1) audiatur, legendum: Aelshe Fulni Aelshes Kiarthi alisa; ac Latine vertendum: Equitis, vel Aurigae Folni Equitis Cymba. Rideat interea aequus Lector, qui ab huicmodi somniis vel expendendis, aut definiendis abhorret, & cuius nihil interest, an hac, vel illa quis ratione exponat. Ceterum idem Bonarotius (2) Urnas tam Latinas, quam Etruscas in Crypta Clusii ex fide incolarum detectas affirmat, quas tum nemo adhuc, quod sciamus, adduxerit, quid de ipsis proinde statui possit, ignoramus: Verum heic a nobis haud praetermittendum venit, anonymum quemdam [qui Hieronymus Zamettius a quibusdam habitus est] anno 1510cccl. Opusculum (3) edidisse lepidum, ac festivum satis, in quo prope Ravennam in Theodicum Ostrogothorum Regem, & in Cassiodorum eidem a Secretis incidisse singit, ac cum ipsis de Etruscis Monumentis conserto sermone, Litteras, quibus eadem instructa sunt, Geticas, ac Runicas potius, quam Etruscas statuendas comminiscitur, ut proinde ex barbarorum irruptione in Italiam

(1) *Dissert. sopra l'Alfabeto Etrusco* pag. 15. *Tom. I.*
de' *Saggi di Dissert. Accademiche di Cortona.*

(2) *Loc. cit.* pag. 10.

(3) *Nuova Trasfigurazione delle Lettere Etrusche.*
MDCCCL, in quarto di pag. xxvii.

liam Gothici etiam characteres pervaserint, quibus signata fuerint vasa, tegulae, marmora, numismata, aliaque huiusmodi, quique dein pro Etruscis habitu fuerint. Id etiam nonnullis Runicis, sive Geticis adductis Monumentis, & cum iis, quae Etrusca censemur, facta comparatione, evincere nititur. Verum & ante ipsum plures Septentrionales Scriptores idem tentarunt, ut Maturini Monachi (1), quibus Opusculum hoc ipsum, annotuit, fidem faciunt. Ceterum Passerius id aegre ferens in Vindiciis Etruscis (2) afferuit, hanc difficultatem contentionis studio magis, quam veritatis obiectare eos, qui vere in his studiis peregrini laudem sibi aliquam ex cavillatione auspicantur.

VI. Aliqua etiam de huius Linguae syntaxa nobis nunc dicenda superessent. Verum adeo exilia sunt, quae hoc usque & de nominum casibus, & de verborum temporibus annotuerunt, ut nihil certi statui possit. Id tamen frequenter occurtere animadverti, ut gignendi casus in al, & i. ut plurimum desinat, quod Passerius praesertim in Roncaliensibus Litteris III. & VIII. (3),

B. 5

ac

(1) Loc. cit. Tom. II. Part. II. Sect. III. Cap. II. §. II. pag. 72. adnotat. (1).

(2) Pag. XXI. Tō. I. Pictur. Etrusc. in Vasculis.

(3) Loc. cit. pag. 391., & 476.

ac alibi (1) etiam monuit. Utrinque rei simul exemplum instar omnium sit Inscriptio in Urna fictili, litteris ex atramento pictis in interiori Operculi parte, quae olim erat Florentiae in Museo Cerretanio, nunc apud Cl. Comitem Blanconium Bononiensem Saxoniae Electoris a Consiliis, & Romae Oratorem adseratur, quamque Passerius bis, & tertio (2), & Gorius non semel (3) etiam adduxerunt. Haec ita se habet:

JAIAHAIHE1: INE9E8H: IA)

Cai. Hereni. Petinatia

Verum quid plura commemorem? Addeat, si plura velit eruditus Lector, laudata hucusque Opera, & Roncalienses praesertim Passerii nostri Litteras, tum & Paralipomena ad Etruriam Regalem Dempsterii, ubi Lexicon vocum Etruscarum, quae in Tabulis Eugubinis scriptae sunt (4), inveniet, atque

(1) De Etruscis. Sepulcris &c. Diatriba §. ix. pag. 108. Tom. II. Mus. Etrusc.

(2) Lettera Roncagliese VIII. num. 110. pag. 476., Acheroniticus, sive de Ara Sepulcrali pag. 75. To. II. Mus. Etrusc., & Paralipomena ad Etr. Reg. Dempsterii, de Nominib., Praenominib., Cognominib., & Metronymicis Etruscis pag. 222.

(3) Mus. Etr. Tom. II. pag. 413., & Difesa dell' Alfabeto Etrusco pag. 92.

(4) Pag. 323.

atque etiam Italicam Dissertationem Iosephi M. Riccobaldii de Barua, quae est de antiqua origine, statu, lingua, & characteribus Etruscorum, quaeque Florentiae prodit anno 1515CCLVIII. Ceterum ne deesset specimen aliquod characterum, ac incubrationum insuper Etruscarum, aliquam ex Eugubinis Tabulis, aut saltem binas Etruscas Inscriptiones Avellae rapertas, quae ex. xxxiv. lineis constant, quibusque post Eugubinas Tabulas nullum aliud prolixius, atque praestantius inter Antiquitates Tyrrhenicas Monumentum huc usque innotuit (1), exhibere nobis mens fuerat, verum id Editionis nostrae forma nimis exigua pro huiusmodi Monumentorum magnitudine prohibuit. Quare tria dumtaxat minora veterum Etruscorum Monumenta ad calcem proferenda curabimus, quae locum Christianae Catecheses, quae ceteris exoticarum Linguarum Alphabetis a nobis adiungi solemne est, quaeque nunc Etruscae haberi hand poterat, quodammodo teneant. Quamquam & ipsa Christiana Catechesis, aut quid aliud etiam Etruscae reddi potuisset, si cuiquam is animus fuisse, quem C. ceteroquin Viro Ludovico Cultellino Cortonensi paucis ab hinc annis magna cum admiratione fuisse vidimus, cum doctissimo Viro Philippo Venutio Municipi suo Carminibus;

B 6

sive

(1) *Storia Letteraria d' Italia Vol. vi. Lib. III. Cap. IV. num. 11. pag. 537.*

sive Naeniiis quibusdam Etrusco idiomate audacter, ut ipse ait, exaratis, atque Latine redditis, quas typis etiam edidit, tamquam redivivo patrio lessu parentare non dubitavit. Quapropter primo loco afferemus Etruscam Epigraphem, quae insculpta est in marmorea Iunonali Sacra Mensa Herculaneum, quamque edidit, legit, & interpretatus est Cl. Passerius noster (1), qui eam in Curia Herculaneum Civitatis positam fuisse existimat, ut proinde Curiam appellare non dubitet, in qua rerum gerendarum curam praevia libatione Patres auspiciantur. Ex characterum forma, & litterarum consonantium geminatione coniicit Passerius, Inscriptionem hanc, quae duplex est, una scilicet in fronte, alia in altero laterum, ex antiquissimis non esse, sed iis concinnatam temporibus, quibus Latinus sermo cum Romanorum Imperio late per Gentes pervadens cetera idiomata exturbabat. Ob paginae angustiam nos in duas alteram lineam dispescemus. Occurret secundo loco Etrusca alia Epigraphe, quam ex Hypogaeo Perusino edidit Passerius ipse (2), quaeque a nobis

(1) Junonalis Sacra Mensa Herculaneum Dissertatione illustrata a Cl. Viro Job. B. Passerio, Vol. I. Symbolar. Litterar. Florentiae 1748. pag. 193. Tab. aenea ad pag. 207.

(2) Mus. Etrusc. Tom. III. de Etruscis. Sepulcr. &c. §. IX. pag. 107. Tab. V. Class. II.

bis ob paginæ brevitatem e tribus lineis in-
séptem redigetur, ut tres priores primam li-
neam, alterae tres sequentes secundam, tertiam
septima conficiant. Ibidem in casu obliquo Duum-
virorum quorumdam mentio habetur, ut termi-
nations in al, & i, de quibus supra diximus,
ostendunt. Voces duae precum, & ceruru-
mein [cere enim idem, ac sanctum] facile
Passerio suadent, heic Sacrum aliquod, vel De-
dicationem indicari, aut quid aliud ad sacros
ritus pertinens, cum praesertim haud a consue-
ta Manum invocatione initium ducatur. Forte
dices, cur haec Inscriptio Latine redditæ non
est? Iam eo venimus, ubi mures ferrum ro-
dunt. Verum quis ego sum, qui obloquar, si-
lente Passerio? De huiusmodi rebus vel hisiere
dumtaxat Marte proprio, me certe puderet sum-
mopere. Tandem tertio loco afferemus Etruscam
Inscriptionem anecdotam, quæ quatuor lineis di-
stincta insculpta cernitur in sinistro brachio Pueri
aenei, intonsi, sedentis, bullam ad collum ge-
stantis, & protendentis dexteram manum, qui
in Agro Tarquinensi prope Cornetum, vetus
Etruscorum Oppidum anno praeterito detectus est,
quemque Praeful Consultissimus Franciscus Carra-
rius Bergomas, alter in Curia Innocentiana Iu-
dex comparavit, ac nunc aere incidi curat, ut
dein dono cedat CLEMENTI XIII. P. O. M., quem
ut Studiosissimum veterum Monumentorum Con-
servatorem, & egregium Litterarum Patronum
omnes colunt, atque suspiciunt. Cum nos Epi-
gra-

graphem hanc excrispissimum, statim in votis fuit, ut in Passerii manus perveniret, a quibus nisi illustrata discessisset. Commodo a. d. iv. Nonas Octobris elapsi anni, dum Autumnale otium Tuderii in veteri Etruria apud doctissimum illius Urbis Episcopum Franciscum M. Pasini Ari- minensem transigeremus, litteras ad nos dedit Passerius, quibus ♂ signo aeneo sane elegantissimo, ♂ Etruscac Inscriptio simul aliquid lucis affunderet. Putat ipse quapropter, huismodi Puerorum simulacra votiva Diis fuisse ob eorum reparatam salutem, quam aut Iovi puer, aut etiam Tageti vel a canis admirando acceptam referebant. Epigraphes vero censet dedicantes praeseferre, ut proinde ♂ nomen donantis, ♂ donarii causam exprimerent. Cum sinistrum brachium aliqua sui parte truncatum sit, manca proinde ipsi quoque Inscriptio facta est, nec eius sensus plane omnino a Passerio attingi potuit. Ceterum Veluma in primis deprehendit, quod ex gentilitio nomine Velia derivatum dicit. Dein Celvans in Selvans ob facilem commutationem 2 in 1 convertit, qua voce salutem indicari contendit. Tum voce Cuer, quam a Graeco vocabulo Kópω dicit, Puerum significari affirmat. Quemadmodum postremo vocabulo Clan Filium immi docet, qui tamen ad Mitem, ut Etruscorum mos erat, referatur, quod iam ipse in Dissertatione De Tegulis Bucellianis (1) pro-

(1) T. III. Mus. Etr p. 138. n. x., & xi. Tab. xxviii.

prodiderat, ubi duas ex Spedoniae Gentis sepulcro tegulas, Etrusca nimirum, & Latina Inscriptione signatas protulit, in quarum una, quae Etrusca est, sic legitur:

LAR. SPEDO THOCERNA CLAN,

in altera vero, quae Latina est, haec babentur:

VEL. SPEDO THOCERONIA NATVS;

ubi sane Clan ~~res~~ Natus respondere citra omne dubium patet, ut & in Paralipomenis ad Etruriam Regalem Dempsterii (1) idem Cl. Auctior iam adnotaverat. Sed de Etruscis Monumentis satis.

VIII. Verum nunc monitum Lectorem nostrum volumus, ne quid a nobis ipsis assertum putet, dum haec obscura Etruscae Litteraturae musneta tractavimus; quandoquidem nobis nec pro tot, tantisque Viris, quorum memoranda nomina pleno ore usurpavimus, vadimonium obire est animus. Quis enim eorum sententiis vel certitudinis, vel firmitatis calculus per nos, qui exigui ingenii, & ingloriae famae sumus, maior umquam accederet? Praeterquamquod veniet forte tempus, quo cordatores posteri nostrae aetatis miracula, veluti aegri som-

(1) De Nominib., Praenominib., Cognominib., & Merronymicis Etruscorum pag. 234.

somnia ridebunt. Sic nos etiam Patrum nostrorum placita minus probata traduximus, hasque nobis vices rependent Nepotes. Ceterum nemo negaverit, aliqua, eaque haud quidem exigua laude dignos esse huiusmodi praeclaros tantorum Virorum conatus, quibus & nonnulla incognitæ pri-dem omnino comperta nunc sunt, quemadmodum eorum ope ad maiora deinceps detegenda vel im-pedimenta minuentur, vel etiam accrescent prae-sidia. Scilicet paullatim ad culmen ascenditur, & priorum tentamina, ac lapsus sunt fulcra, & documenta posteriorum. Quare absit, ut nos do-etrinae, ac eruditio[n]i eorum, quorum supra me-minimus, quidquam detrahit voluerimus. Quid enim citra eorum diligentiam obloqui nobis nunc contigisset? Caruisset quin etiam Typographia no-stra huiusmodi Cimeliis, nec eadem a nobis ad tui, erudite Lector, oblectamentum, & utilita-tem proponi nunc potuissent. Habe quapropter eisdem tu gratias, eorumque adiumentis ad vir-tutis aquisitionem, & ad eruditio[n]is progres-sum felix utere, & vale.

ALPHABETUM
VETERUM ETRUSCORUM

I U X T A

CL. ANTONIUM FRANC. GORIUM.

<i>Figurae variae Litterarum.</i>	<i>Potesſtas.</i>
1. А А А, О О, Я А А А.	А
2. Э Э Э Э Э Э Э Э.	Е
3. И И И.	И
4. К К К > К К < . д о.	К
5. Л Л Л Х Х Х Л Л Л Л.	Л
6. М М М И И И П П П.	М
7. И И И И П Ч.	Н
8. Р Р Р Р Р Р.	Р
9. А А А А А А А А Р Я.	Р
10. С С С С С С С С С С.	С
11. Т Т Т Т Т Т Т.	Т
12. В В В В В. Б Б Б Б Б Б.	В
23. О О О О Ф Ф Ф Ф addita duplex.	TH

14. ♦. addita, duplex, seu composita,
Graecis est Σ. XS

15. 8 8 8 8 8 8 ♦. addita, compo-
sita, Graecis est ♦. PH.F

16. V. addita, duplex, seu composita,
Graecis est X. CH

8. Aspirata, auxiliaria, superaddita. H

MO-

MONUMENTA VETERUM ETRUSCORUM.

I

Ex Iunonali Sacra Mensa Herculaneum.

EDENTATSVH
SABII. V. AVKIL. MERRIS. TACHTKS
EDENTATE HU...DVKINAI. DVA884R

Hoc est:

Herentatis Sum

L. Slabiis. L. Auchil. Merriss. Tuftike

Herentate... Prukinai. Pruffer

Iunonalis Sum

L. Slabiis. L. Aukilius. Mediastrutici

Iunonali. Praepositi. Custodes. Proserunt

U.

Ex Hypogaeo Perusino:

CEHEN : SAVOI : BINOIA : OVAE :
 SIANMETUE OVAPE : LAVATNEMCLE :
 CARESRI : AULEM : LARTHIAL : PRECUTHURAMI :
 LARHIALISULE : CESENAL : CRENARAMILETH :
 FANU : LAUTN : PRECUM : IPA : MURXHUA :
 CERURUMEIN :
 HECXRI : TUNUR : CLUTIVA : XELI r

Hoc est:

Cehen . Suthi . Hinthiu . thuem :
 Sianmetue . Taure . Lautnemcle .
 Carefri . Aulem . Larthial . Precuthurami :
 Larthialisule . Cestnal . Crenaramileth .
 Fanu . Lautn . precum . ipa . murxhua .
 Cerurumein .
 Hecxri . Tunur . Clutiva . Xeli r

Ex Signo aeneo Pueri reperto in Agro
Tarquinensi anno CCCLXX.

ARS : FENYMBR :

IS : CERFBRSR :

SC : CED : OEEONI

CAN :

Hoc est:

... vas . Veluma .

... is . Celvansl

... es : Cuer . thuethli

... Clan .

IMPRIMATUR,

Si videbitur Reverendissimo Patri Sa-
cri Palatii Apostolici Magistro.

D. Jordani Patr. Antioch. Vicesg.

IMPRIMATUR,

Fr. Thomas Augustinus Ricchinius, Or-
dinis Praedicatorum, Sacri PalatiiAposto-
lici Magister . . .